

ELEKTRONİK DEFTER

ELECTRONIC BOOK

Ahmet DURSUN^(*)

ÖZ

Günümüz dünyasına olduğu gibi yarının dünyasına da teknolojik gelişmelerin yön vereceği gerçeğinden hareketle gelişen bilgi teknolojileri, işletme yönetiminde; internet, elektronik ticaret ve elektronik veri değişimi gibi yeni bilgi teknolojilerini ortaya çıkarmıştır. Bilginin hızlı bir şekilde elde edilmesi, ilgili kişi ve kurumlara güvenli bir şekilde iletilmesi, son derece önem kazanmıştır. Bu noktada elektronik ve dijital bilgi, içerisinde; esnekliği, ulaşılabilirliği, iletilebilirliği ve kolaylıkla depolanabilirliği gibi önemli özellikleri barındırmaktadır. Ülkemizdeki resmi dairelere bakarsak hiç şüphesiz Maliye Bakanlığı elektronik işlemler konusunda öncü bakanlıklardan biri. Birkaç istisnası dışında hemen hemen bütün beyannameler elektronik ortamda veriliyor. Bildirimler için de aynı durum geçerli. Maliye Bakanlığı'nın elektronik sisteme geçme çabaları yeni değil ilk adım VEDOP projesiyle ile 1995 yılında atılmıştır. Elektronik sisteme geçme çabaları konusunda atılan en son adımlar ise sırasıyla E-fatura ve E-defter uygulamalarıdır. Bu uygulamalar ile mükellef hizmetlerinde ve idari işlemlerde çok büyük kolaylıklar ve maliyet avantajları sunacak olan yeni projeler hayata geçirilmiş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: E-defter, E-defter uygulaması, berat

ABSTRACT

Information technologies which shape today's and future's technological advances create the Internet, e-commerce and electronic data exchange in business management. It is crucial to obtain information quickly and transfer it to related persons and institutions securely. At this point, electronic and digital data involves important features such as flexibility, accessibility and convenient storability. Considered other public institutions, the Ministry of Finance, no doubt, is one of the pioneer institutions

^(*) Vergi Müfettiş Yardımcısı

of electronic processing. Except for few, almost all of the tax returns are submitted electronically. This is also true for legal notices. The attempts of transition to electronic system are not new, the first step was taken with the VEDOP project in 1995. The most recent steps, however, are e-invoice and e-book applications. Thanks to these applications, very significant facilities and new projects with low-cost advantages will have been provided.

Keywords: E-book, e-book application, title of privilege

1- GİRİŞ

Dünya ekonomisindeki küreselleşme trendi, e-ticaretin ortaya çıkışı ve yaygınlaşması da dâhil olmak üzere, çok uluslu şirketlerin dünya çapında çok farklı yasal düzenlemelere maruz kaldıkları yeni bir ortam meydana getirmiştir. Bu kapsamda gelir idareleri de uluslararası bilgi değişimi ve hatta ülkelerarası ortak denetim yapılması yoluyla gittikçe artan bir ihtiyaç olarak uluslararası işbirliği yollarını araştırmaktadırlar. Günümüzde modern bütün vergi idareleri mükelleflerin vergisel uyumlarının artırılması ve idarelerin vergi toplama maliyetlerinin azaltılmasına dönük olarak, bilgi teknolojilerindeki gelişmelerden azami ölçüde faydalanmanın yollarını araştırmakta ve bu konuda yoğun uluslararası işbirliği içerisine girmektedirler. Çağdaş dünyada gelir idarelerinin öncelikli hedefi vergisel uygulamaların basitleştirilmesi, kolaylaştırılması ve bu suretle mükelleflerin uyum maliyetlerinin azaltılmasını sağlamaktır.

Şimdiye kadar kâğıt ortamında tutulan ve bu yüzden kâğıt, tasdik ve arşivleme maliyetlerine katılan defter tutma yükümlüğünün günün gelişen teknolojik imkân ve şartları çerçevesinde artık elektronik ortamlarda tutulması mükelleflerin oldukça lehinedir. Diğer taraftan, günümüzde mükelleflerin hemen hemen tamamının, kayıtlarını çeşitli yazılımlar aracılığı ile bilgisayar ortamlarında tuttukları ve fakat bunların standart bir veri formatı içermedikleri de bilinen bir gerçektir. Bu durum, özellikle yetkili makamların defter kayıtlarına ulaşmak istedikleri zaman mükellefler için; verilerin istenen formatlarda hazırlanması, bu iş için personel tahsisi, ilgili birimlere verilerin transferi gibi birçok maliyet unsurunu da beraberinde getirmektedir. Ayrıca, büyük ölçekli işletmelerin iç ve dış denetimlerinde standart bir veri formatının olmaması bu işletmelerin yönetim ve denetim faaliyetlerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Zamanımızda denetim elamanları vergi incelemelerinde daha çok ve daha karmaşık elektronik veri ile muhatap olmaktadır. Denetim elamanlarının çok farklı yazılımlar aracılığı tutulan bu kadar çok ve karmaşık verilerden anlamlı sonuçlar çıkartabilmesinin yolu, bunların bilgisayar programları vasıtasıyla uygun standart ve formatlarda tutulmasından geçmektedir. Nitekim dünyada sadece gelir idareleri değil, birçok uluslararası kurum da bu kapsamda çalışmalar yapmaktadırlar. Bu tür ortak ve standartlaştırılmış çalışmalar sadece gelir idarelerinin değil, iç ve dış diğer denetçilerin de etkili ve verimli denetim yapmalarına imkân sağlamaktadır.

E-defter uygulaması aynı zamanda mükelleflere, oluşturulacak olan bilgisayar programları aracılığı ile özellikle beyannamelerin düzenlemesinden veya bir vergi incelemesine defterlerin ibrazından önce kendi kayıtlarını kendilerinin denetlemesine, düzeltmesine, hata ve eksikliklerin bulunmasına imkan verecek oto kontrol yollarını da açacaktır.

OECD, gelir idarelerine vergi denetimlerinde bir yandan SAF-T'nin kullanılması yönünde tavsiyelerde bulunurken diğer taraftan, denetim otomasyonu konusunda çok daha kapsamlı bir bakış açısı sunan XBRL konusunda devam eden çalışmaların da yakından takip edilmesini önermektedir. XBRL teknolojisi, ülke olarak bizim e-defter projesinde kullandığımız ve bugün dünyada sadece AB üyesi ülkeler arasında değil, ABD, Kanada ve Japonya gibi birçok gelişmiş ülke tarafından da gittikçe artan bir şekilde benimsenen uluslararası kabul görmüş muhasebe ve finansal raporlama alanında dijital bilgi akışının en önemli aracıdır. E-defter projesi hem mükelleflerin vergiye gönüllü uyum düzeylerini artıracak hem de kamu ve özel sektör kurumlarına ciddi katkılar sağlayacaktır.

2- E-DEFTER NEDİR?

E-defter, şekil hükümlerinden bağımsız olarak Vergi Usul Kanununa ve/veya Türk Ticaret Kanununa göre tutulması zorunlu olan defterlerde yer alması gereken bilgileri kapsayan elektronik kayıtlar bütünü olarak tanımlanabilir. E-defter ile ilgili mevzuat düzenlemeleri yapmaya Maliye Bakanlığı (Gelir İdaresi Başkanlığı) ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığı yetkilidir.

3- E-DEFTER ile İLGİLİ DÜZENLEMELERİN KANUNİ DAYANAKLARI NELERDİR?

Bilindiği üzere, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun "Defter Tutma Mükellefiyeti" başlıklı 66. maddesinin ikinci fıkrasında, söz konusu maddede geçen defterlerin (yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri, karar ve işletme defteri) elektronik ortamda veya dosyalama suretiyle tutulabileceği ve bu defterlerin açılış ve kapanış onaylarının şekli ve esasları ile bu defterlerin nasıl tutulacağına Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Maliye Bakanlığınca çıkarılacak müşterek bir tebliğle belirleneceği hükme bağlanmıştır. Diğer taraftan, 213 Sayılı Vergi Usul Kanununun Mükerrer 242'nci maddesinin 2 numaralı fıkrası ile Maliye Bakanlığı; elektronik defter, kayıt ve belgelerin oluşturulması, kaydedilmesi, iletilmesi, muhafazası ve ibrazı ile defter ve belgelerin elektronik ortamda tutulması ve düzenlenmesi uygulamasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye, elektronik ortamda tutulmasına ve düzenlenmesine izin verilen defter ve belgelerde yer alması gereken bilgileri internet de dâhil olmak üzere her türlü elektronik bilgi iletişim araç ve ortamında Maliye Bakanlığına veya Maliye Bakanlığının gözetim ve denetimine tâbi olup, kuruluşu, faaliyetleri, çalışma ve denetim esasları Bakanlar Kurulunca çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenecek olan özel hukuk tüzel kişiliğini haiz bir şirkete aktarma zorunluluğu getirmeye, bilgi aktarımında uyulacak format ve standartlar ile uygulama-ya ilişkin usul ve esasları tespit etmeye, bu Kanun kapsamına giren işlemlerde elektronik imza kullanım usul ve esaslarını düzenlemeye ve denetlemeye yetkili kılınmıştır. Ayrıca söz konusu fıkra, Vergi Usul Kanunu ve diğer vergi kanunlarında defter, kayıt ve belgelere ilişkin olarak yer alan hükümlerin elektronik defter, kayıt ve belgeler için de geçerli olduğu; Maliye Bakanlığının, elektronik defter, belge ve kayıtlar için diğer defter, belge ve kayıtlara ilişkin usul ve esaslardan farklı usul ve esaslar belirlemeye yetkili olduğu hükme bağlanmıştır. Vergi Usul Kanununun Mükerrer 257'nci maddesinin birinci bendinde ise Maliye Bakanlığının mükellef ve meslek grupları itibarıyla muhasebe usul ve esaslarını tespit etmeye, bu Kanuna göre tutulmakta olan defter ve belgeler ile bunlara ilaveten tutulmasını veya düzenlenmesini uygun gördüğü defter ve belgelerin mahiyet, şekil ve ihtiva etmesi zorunlu bilgileri belirlemeye, bunlar-da değişiklik yapmaya; bedeli karşılığında basıp dağıtmaya veya üçüncü kişilere bastırıp dağıtmaya veya dağıttırmaya, bunların kayıtlarını tutturmaya bu defter ve belgelere tasdik, muhafaza

ve ibraz zorunluluğu getirmeye veya kaldırmaya, bu Kanuna göre tutulacak defter ve düzenlenecek belgelerin tutulması ve düzenlenmesi zorunluluğunu kaldırmaya yetkili olduğu hükme bağlanmıştır. Söz konusu maddenin üçüncü bendinde, Maliye Bakanlığının, tutulması ve düzenlenmesi zorunlu defter, kayıt ve belgelerin mikro film, mikro fiş veya elektronik bilgi ve kayıt araçlarıyla yapılması veya bu kayıt ortamlarında saklanması hususunda izin vermeye veya zorunluluk getirmeye, bu şekilde tutulacak defter ve kayıtların kopyalarının Maliye Bakanlığında veya muhafaza etmekle görevlendireceği kurumlarda saklanması zorunluluğu getirmeye, bu konuda uygulama usul ve esaslarını belirlemeye yetkili olduğu hükme bağlanmıştır. Diğer taraftan Vergi Usul Kanununun 175'inci maddesinin son fıkrasında Maliye Bakanlığının, muhasebe kayıtlarını bilgisayar programları aracılığıyla izleyen mükellefler ile bu bilgisayar programlarını üreten gerçek ve tüzel kişilerce uyulması gereken kuralları ve bilgisayar programlarının içermesi gereken asgarî hususlar ile standartları ve uygulamaya ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkili olduğu hükmü yer almaktadır. Ayrıca 13.12.2011 tarih ve 1 sıra numaralı Elektronik Defter Genel Tebliği ile e-Defterin genel çerçevesi belirlenmiş, daha sonra da sırasıyla 14.12.2012 tarih ve 421 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği, 26.11.2013 tarih ve VUK 67/2013-12 sayılı Vergi Usul Kanunu Sirküleri / 67 ve son olarak da 24.12.2013 tarihli 28861 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Elektronik Defter Genel Tebliğinde (Sıra No: 1) Değişiklik Yapılmasına Dair Genel Tebliğ (Sıra No: 2) ile de e-Defter uygulamasında bazı değişiklikler yapılmıştır.

4- E-DEFTERİN AMACI

E-defter, hem mükelleflerin hem de birçok kamu ve özel sektör kurumunun vergisel ve vergisel olmayan birçok amacına katkıda bulunacak olan bir uygulamadır. Elbette BT(Bilgi Teknolojileri)'nin bu kadar yoğun olarak kullanıldığı günümüzde diğer ülkelerdeki benzer uygulamalara paralel olarak e-defter uygulamasının ülkemizde de hayata geçirilmesi bir gerekliliğin ötesinde artık bir zorunluluk halini almıştır. Ayrıca e-defter, mükelleflerin uyum maliyetlerine ciddi katkı sağlayacaktır. Bu kapsamda e-deftere geçilmesinin amaçlarını aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür:

- Defter kayıtlarının oluşturulması ile ilgili yükümlülükleri değişen teknolojik ve idari ihtiyaçlara uygun biçimde revize etmek,
- Kâğıt ortamında basım, tasdik ve saklama yükümlülüklerini ortadan kaldırmak suretiyle bu yükümlülüklerin elektronik ortam ve araçlarla yerine getirilebilmesine imkân sağlamak,
- Mükellef hizmetlerinde ve idari işlemlerde yeni açılımlar sağlamak,
- Vergiye gönüllü uyumu artırmak,
- Elektronik denetim için uygun altyapıyı oluşturmak ve yerleştirmek,
- Uzaktan denetim yapabilmeyi kolaylaştırmak,
- Uluslararası ortak denetime imkan sağlamak,
- Kayıt dışı ekonomi oranını azaltmak,
- Farklı yasal ortamlarda faaliyet gösteren uluslararası firmaların hem yönetsel hem de iç ve dış denetimleri ihtiyaçları için ortak bir format ve standart sağlamak,

E-defter uygulaması şüphesiz sadece Maliye Bakanlığı uygulamaları için değil, firmalardan çeşitli sebeplerle (örneğin bankalarca kredi taleplerinin değerlendirilmesi) bilgi ve raporlamalar isteyen diğer kamu ve özel sektör kurumları için de standart bir veri formatında bilgiler sunacağı için hayati öneme sahip bir projedir.

5- ELEKTRONİK DEFTER ve ELEKTRONİK FATURA ZORUNLULUĞU KAPSAMI

13.12.2011 tarih ve 28141 sayılı Resmi Gazete’de “1 numaralı Elektronik Defter Genel Tebliği”, Elektronik Fatura ise 05.03.2010 tarih ve 27512 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 397 seri numaralı VUK genel tebliği ile uygulamaya girmiş bulunmaktadır. İsteğe bağlı olan elektronik defter ve elektronik fatura uygulaması, 14.12.2012 tarih ve 28497 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 421 Sıra No’lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile; elektronik defter tutma ve elektronik fatura kullanma mecburiyeti getirilen mükellefler aşağıdaki gibidir:

- 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu kapsamında madeni yağ lisansına sahip olanlar,
- 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu kapsamında madeni yağ lisansına sahip olanlardan 2011 takvim yılında mal alan mükelleflerden 31.12.2011 tarihi itibarıyla asgari 25 Milyon TL brüt satış hasılatına sahip olanlar,
- 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununa ekli (III) sayılı listedeki malları imal, inşa veya ithal edenler,
- 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununa ekli (III) sayılı listedeki malları imal, inşa veya ithal edenlerden 2011 takvim yılında mal alan mükelleflerden 31.12.2011 tarihi itibarıyla asgari 10 Milyon TL brüt satış hasılatına sahip olanlar.

Söz konusu tebliğde yer alan ve uygulama açısından oldukça ciddi sonuçlar doğuracak olan, hatta birçok mükellefin belki farkında bile olmadığı ve söz konusu tebliğ aynen bu şekilde yürürlükte kalırsa çok ciddi vergisel riskler ile karşılaşacağı ve hatta çok ağır cezalar ile karşı karşıya kalacağı mükellefler tarafından bilinmelidir.

Yukarıdaki belirlemelere göre (a) ve (c) açısından konu nettir. Ancak, (b) ve (d) bentlerinde yazılı mükellefler açısından çok ciddi ve risk içeren bir durum söz konusudur. Tebliğde bu mükelleflerin (a) ve (c) bentlerindeki mükelleflerden 2011 takvim yılı içinde herhangi bir şekilde alım yapmış olmaları yeterli kabul edilmiş; bu alımlarına dair herhangi bir miktar sınırlaması ya da kullanım amacı kısıtı belirlenmemiştir. Aynı zamanda bu mükelleflerden (b) bendinde yer alanların 2011 brüt satışları 25 Milyon TL, (d) bendinde yer alanların ise brüt satışları 10 Milyon TL’ni aşarsa, elektronik defter tutma ve elektronik fatura kullanma zorunluluğu kapsamına girmektedirler.

Örneğin; ABC A.Ş. 2011 yılında 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu kapsamında madeni yağ lisansına sahip olan bir mükelleften üretim faaliyetinde işletme malzemesi olarak kullanmak amacıyla herhangi bir üründen gram dahi alım yapmışsa ve 2011 yılı sonu itibarıyla brüt satışları toplamı da 25 Milyon TL’ni aşmışsa, elektronik defter tutma ve elektronik fatura kullanma zorunluluğu kapsamına dahil olmaktadır. (Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği Sıra No: 421)

6- E-DEFTER FORMATI ve STANDARDI

Format; bir bilgisayar dosyasının içeriğini, teknik ve kullanım özelliklerini, üzerinde çalışabilecek araçları belirleyen ve bilgisayarın dosyayı oluşturma, okuma, kaydetme, saklama ve geri çağırma izleyeceği yöntemi belirten biçimlenme şeklidir.

Hali hazırda muhasebe bilgilerinin oluşturulması ve transferinde farklı standart ve formatlar kullanılmaktadır. Bunlar; excel, flat file, txt, jpg, pdf gibi formatlarda ya da doğrudan database denilen tablolarda tutulmaktadır.

Finansal verilerin farklı formatlara dönüşebilecek şekilde üretimine izin vererek verilerin tekrar girilmesi gereğini ortadan kaldırdığı ve farklı sistemler tarafından hazırlanan verileri standart hale getirerek birleştirilebilir ve taşınabilir olmasını sağladığından ülkemiz e-defter uygulamasında şimdilik yevmiye defteri ve büyük defterin elektronik ortamda hazırlanması, muhafazası ve ibrazı için XBRL GL (Global Ledger - Global Defter) taksonomisi kullanılmaktadır. XBRL GL, muhasebe işlemlerini tanımlamakta farklı muhasebe sistemlerinin kayıtlarını tek bir standartta hazırlanmasını sağlayarak veri aktarımını kolaylaştırmakta, finansal raporların dayanağını oluşturan muhasebe kayıtlarını şeffaf, kolay anlaşılır ve analiz yapılabilir hale getirmektedir. Standart; verilerin belli bir düzende ve önceden tanımlanmış biçimlerde oluşturulmasını amaçlayan kurallar setidir.

Günümüze kadar geliştirilen standartlar uygulamalara özel olmuş ya da sadece belli sektörlerin ya da muhasebe standartlarının ihtiyacını karşılamaya yönelmiştir. Uygulamalardan, muhasebe usullerinden, sektörlerden bağımsız ve global düzeyde geçerliliğe sahip ilk standart, Türkiye olarak bizim de e-defter uygulamasının teknolojik alt yapısının oluşturulmasında tercih ettiğimiz XBRL'dir. (Extensible Business Reporting Language-Genişletilebilir İşletme Raporlama Dili). İlerleyen sorulardan da görüleceği üzere, XBRL hem e-defter uygulamalarında hem de finansal raporlamalarda geniş bir esnekliğe sahip XML ailesine mensup bir dildir

7- TEK FORMAT ve STANDART NEDEN ÖNEMLİDİR?

E-defter uygulaması, ancak tek bir format ve standart halinde sunulursa bir anlam ifade eder. Diğer bir ifade ile verilerin e-defter kapsamında ortak bir format ve standartta alınmaması e-defterden beklenen faydaları bütünüyle ortadan kaldırır. Ayrıca özellikle çok uluslu şirketlerin (ÇUŞ) uluslararası arenadaki faaliyetlerinin gittikçe artıyor olması, bu firmaların kamuya açık olan ve olmayan finansal bütün iş ve işlemlerinin ortak bir dil etrafında toplanması zorunluluğunu da beraberinde getirmektedir. Bu çerçevede tek format ve standardın önemi aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Dönüşüm ve yeniden üretim faaliyetlerini ortadan kaldırır.
- Standart raporların üretilmesine imkân verir.
- Muhasebe döngüsü içerisinde ve finansal raporlama zincirinde bilgilerin hızlı ve ucuz iletimi sağlanır.
- Farklı ana dillerde hazırlanan verilerin uluslararası finansal bilgi kullanıcıları tarafından anlaşılabilir olmasını sağlar.
- Zaman, işgücü ve maliyet tasarrufu sağlar.
- Muhasebe programlarına bağımlılığını azaltır.
- Defter oluşturma ve saklama ile ilgili uygulamaların ortaya çıkmasında rekabet ortamı doğar ve tüm taraflara birlikte işlerlik kazandırır.
- Standart denetim/analiz araç ve uygulamalarının kullanımına imkân sağlar.
- Denetim elemanlarını karmaşık teknik işlemlerle uğraşmaktan ve dönüşüm için gereken teknik bilgi yükünden kurtarır.
- Denetim ve yönetim faaliyetlerine hız ve etkinlik getirir.
- E-Denetim ve uzaktan erişim/denetimin yolunu açar.

8- E-DEFTERE BAŞVURU SÜRECİ

Genel Tebliğ'de belirtilen şartları taşıyan mükellefler e-defter oluşturmak için öncelikle izin almak zorundadırlar. Mükelleflerin bunun için Genel Tebliğe göre; Başkanlık veya Genel Müdürlük adresine yazılı olarak başvuruda bulunması gerekmektedir.

8.1- E-Deftere Başvurmak İçin Gereken Şartlar

Defterlerini elektronik ortamda oluşturmak, kaydetmek, muhafaza ve ibraz etmek isteyen gerçek ve tüzel kişi mükelleflerin aşağıda yer alan şartları taşımaları gerekmektedir.

- a) Gerçek kişi mükelleflerin Elektronik İmza Kanunu hükümleri çerçevesinde üretilen nitelikli elektronik sertifika veya 397 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği çerçevesinde Mali Mühür temin etmiş olmaları, (Elektronik Defter Genel Tebliği (Sıra No: 1)'nde değişiklik yapılmasına dair Genel Tebliğ (sıra no: 2))
- b) Tüzel kişi mükelleflerin 397 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği çerçevesinde Mali Mühür temin etmiş olmaları, , (Elektronik Defter Genel Tebliği (Sıra No: 1)'nde değişiklik yapılmasına dair Genel Tebliğ (sıra no: 2))
- c) Elektronik defter tutulması, kaydedilmesi, onaylanması, saklanması ve ibrazında kullanılacak yazılımın uyumluluk onayı almış bir yazılım olması.

8.2- E-Deftere Başvurmak İçin Gereken Belgeler

Yukarıda belirtilen şartları taşıyanlardan, Tebliğ kapsamında elektronik defter oluşturmak, kaydetmek, muhafaza ve ibraz etmek isteyenler, aşağıda yer alan bilgi ve belgeler ile www.edefter.gov.tr internet sitesinde belirtilen Başkanlık veya Genel Müdürlük adresine yazılı olarak başvuruda bulunacaktır. Gerek görülmesi halinde aşağıdakilere ilave olarak teknik bilgi ve belge talebinde bulunulabilir.

- a) www.edefter.gov.tr internet adresinde yer alan "Elektronik Defter Uygulaması Başvuru Formu ve Taahhütnamesi'nin imzalı aslı,
- b) Tüzel kişiler için başvuru formunu imzalayan kişi veya kişilerin yetkili olduğunu gösteren şirket imza sirkülerinin noter tasdikli örneği (397 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğine göre e-fatura uygulamasından yararlanmaya başlayan ve imza sirkülerinde herhangi bir değişiklik bulunmayan mükellefler için bu şart aranmayacaktır.),
- c) Elektronik defterlerin oluşturulması sırasında, bu konuda uyumluluk onayı alınmış bir yazılımın kullanılması durumunda söz konusu yazılım hakkında yazılımın adı, sürüm numarası gibi mükellef kullanımına özgü bilgiler,
- ç) Uyumluluk onayı alınmış bir yazılım kullanılmak istenmesi durumunda, Tebliğin "3.2 Yazılımların Uyumluluk Onayı" başlıklı bölümünde belirtilen belge ve bilgiler.

9- E-DEFTER OLUŞTURMA SÜRECİ

Genel Tebliğ kapsamında kendilerine izin verilenler, aylık dönemler itibarıyla elektronik defterlerini oluşturacaklardır.

E-defter tutma sürecinde hesap döneminin ilk ayının beratının alınması açılış onayı, son ayının beratının alınması ise kapanış onayı yerine geçer.

Bu konuda Genel Tebliğ’de gerçek kişiler ile tüzel kişiler için 2 farklı düzenleme yapılmıştır. Buna göre;

- a) Gerçek kişiler elektronik defterlerini, ilgili olduğu ayı takip eden ayın son gününe kadar (Aralık ayına ilişkin defterler gelir vergisi beyannamesinin verilme süresinin sonuna kadar) kendilerine ait güvenli elektronik imza ile imzalar.
- b) Tüzel kişiler elektronik defterlerini, ilgili olduğu ayı takip eden ayın son gününe kadar (Hesap döneminin son ayına ait defterler kurumlar vergisi beyannamesinin verilme süresi sonuna kadar) kendilerine ait mali mühür ile onaylar.

Mükellefler tarafından oluşturulan e-defter kayıtları imzalanıp/mühürlenip berat dosyası oluşturulduktan sonra, bu berat dosyası “e-defter uygulaması” aracılığı ile Gelir İdaresi Başkanlığı sistemine yüklenerek Başkanlık mali mührü ile mühürlenir. Buna göre e-defter oluşturma sürecinin son adımı beratın Başkanlık mali mührü ile mühürlenmesidir.

10- E-DEFTER TUTANLAR KAĞIT ORTAMINDA DA DEFTER TUTMALILAR MI?

Genel Tebliğ’e göre defterlerini elektronik defter biçiminde tutmaya başlayanlar, söz konusu defterlerini kâğıt ortamında tutamazlar. Genel Tebliğ’e göre mükellefler elektronik defter tutmaya başladıkla-

rı tarih itibarıyla eski defterlerine kapanış tasdiki yaptıracaklardır. Aynı zamanda e-defter tutmak üzere izin alan mükellefler, izleyen ilk ayda oluşturacakları elektronik defterlerde, ilgili hesap döneminin başından içinde bulundukları döneme kadar gerçekleştirilen tüm kayıtlara yer vereceklerdir.

11- BERAT VERMENİN ANLAMI

E-defter, Genel Tebliğ'de belirlenen format ve standartlara uygun olarak hazırlandıktan sonra gerçek kişiler için e-imza ile imzalanır, tüzel kişiler için ise mali mühürle onaylanır. İmzalanan/onaylanan defterin imza/mühür değeri alınmak suretiyle elektronik ortamda bir dosya oluşturulur. İşte bu dosya e-defter beratı olarak isimlendirilir. Daha sonra e-defter beratı www.edeften.gov.tr adresindeki "E-Defter Uygulaması" üzerinden Başkanlığa gönderilir. Başkanlık da, uygulamadan gelen bu beratı kendi mührüyle onaylar. Mükellef, e-defterini ve Başkanlıkça onaylı bu beratı indirmek ve yasal saklama süresince muhafaza etmek zorundadır.

Görüldüğü üzere, berat olmaksızın e-defter bir anlam ifade etmemektedir. Diğer bir ifade ile, e-defter ancak ve ancak e-defter beratı ile yasalık kazanır ve bir hüküm ifade eder.

MÜKELLEF BİLGİLERİ

VKN : 4660392430
UNVAN : İSİS Bilgişim Teknolojileri Ltd. Şti.
TELEFON : 02164560082
FAX : 02164560894
E-POSTA : info@isisbilisim.com.tr

E-DEFTER BERATI

MUHASEBECİ BİLGİLERİ

UNVAN : YMM Osman KAYKAÇ
TELEFON : 02125865891
FAX : 02125851150
E-POSTA : yeniaymuhasabe@gmail.com
SÖZLEŞME NO : SMMM sözleşmesi, 2010-01-01, M10120

DOKÜMAN BİLGİLERİ

DOKÜMAN TİPİ : Büyük Defter
DÖNEMİ : 01/01/2013 - 31/01/2013
OLUŞTURMA TARİHİ : 05/02/2014
AÇIKLAMA : 01 Ocak 2013 - 31 Ocak 2013 arası İSİS Bilgişim Teknolojileri Ltd. Şti. şirketine ait Büyük defteri

OLUŞTURAN : İşıtan AŞIK
TEKİL NO : KEB20130001
KAYNAK UYGULAMA : 4660392430##İSİS BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ SAN. TİC. LTD. ŞTİ.##İSİS e-defter#V1.0

BERATIN KULLANILAN DOKÜMANIN İMZA

12- ZAMAN DAMGASI NE DEMEKTİR ve NERDE KULLANILIR?

Zaman damgası; bir elektronik verinin, üretildiği, değiştirildiği, gönderildiği, alındığı ve/veya kaydedildiği zamanın tespit edilmesi amacıyla elektronik sertifika hizmet sağlayıcısı tarafından doğrulanan kaydı ifade eder. Örneğin, bir elektrik kesintisi veya sistem arızası nedeni ile beratların Başkanlık tarafından onaylanması işleminin gerçekleştirilememesi durumunda söz konusu beratlar, güvenli elektronik imza (gerçek kişiler için) veya mali mühür (tüzel kişiler için) ile zaman damgalı olarak imzalanacak veya onaylanacaktır. Bu kapsamda kullanılacak olan zaman damgaları TÜBİTAK-UEKAE'den temin edilecektir.

13- E-DEFTER ve BERATINI MUHAFAZA ve İBRAZ YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Tebliğ kapsamında, elektronik defter oluşturma konusunda izin alanlar, muhafaza ve ibraz ödevlerini yerine getirirken aşağıdaki hususlara uygun hareket etmek zorundadırlar.

- a) Elektronik defterler, istenildiğinde ibraz edilmek üzere ilgili olduğu beratları ile birlikte muhafaza edilmek zorundadır.
- b) Elektronik defterler ile beratlarının veri bütünlüğünün sağlanması ile kaynağının inkâr edilmezliği, güvenli elektronik imza veya mali mühür ile garanti altına alındığı için elektronik defterlerin kâğıt ortamında saklanmayacaktır.
- c) Defterlerini elektronik ortamında tutanlar, elektronik defterlerini ve ilgili beratlarını vergi kanunları, Türk Ticaret Kanunu ve diğer düzenlemelerde yer alan süreler dâhilinde elektronik, manyetik veya optik ortamlarda muhafaza ve istenildiğinde elektronik, manyetik veya optik araçlar vasıtasıyla eksiksiz ve okunabilir şekilde ibraz etmekle yükümlüdür.
- ç) Muhafaza ve ibraz yükümlülüğü, elektronik defterlerin ve beratların doğruluğuna, bütünlüğüne ve değişmezliğine ilişkin olan her türlü elektronik kayıt ve veri, (elektronik imza ve mali mühür değerleri dâhil) veri tabanı dosyası, saklama ortamı ile doğrulama ve görüntüleme araçlarının tümünü kapsamakta olup, elektronik defterlere istenildiğinde kolaylıkla erişebilmeyi, anlaşılabilir ve eksiksiz bir biçimde görüntüleyebilmeyi ve okunabilir kâğıt baskılarını üretebilmeyi sağlayacak biçimde yerine getirilmelidir.

Ancak şunu unutmamak gerekir E-defterler, ancak Başkanlık tarafından onaylanan beratları ile birlikte hüküm ifade ettiklerinden, ibraz için beratın da mutlaka muhafaza edilmesi gerekmektedir.

13.1- E-Defteri Nerede Muhafaza Edebilirim?

Elektronik defterler ve beratların elektronik defter izni verilenlerin kendilerine ait bilgi işlem sistemlerinde muhafaza edilmesi mecburi olup, üçüncü kişiler nezdinde ya da yurt dışında muhafaza işlemi Başkanlık ve Genel Müdürlük açısından herhangi bir hüküm ifade etmemektedir. Muhafaza yükümlülüğünün Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde ve Türkiye Cumhuriyeti Kanunlarının geçerli olduğu yerlerde yerine getirilmesi zorunludur.

Oluşturulan e-defter mükellefin bilgi işlem sisteminde muhafaza edilecek olup, sadece e-defter beratı Başkanlığa aktarılacak ve bu beratın "e-defter uygulaması" üzerinden Başkanlık mali mühürü ile onaylanması sağlanacaktır. Yani oluşturulan e- defter onay için bile Başkanlığa gönderilmeyecek sadece e-defter beratı Başkanlığa gönderilecek.

13.2- E-Defter İzninin İptali

Elektronik defter oluşturma izni bulunmakla birlikte, bu Tebliğde belirtilen veya bu Tebliğ kapsamında Başkanlık ve Genel Müdürlük tarafından belirlenen usul ve esaslara uymayan ve yapılacak uyarıya rağmen gerekli tedbirleri almayanların, elektronik defter oluşturma izinleri yapılacak değerlendirmeye üzerine iptal edilebilir. İzinleri iptal edilenler, bir yıl süre ile Elektronik Defter Uygulamasından yararlanamazlar.

13.3- E-Defter Olarak Tutulabilecek Defterler ve Onayları

Şu an elektronik ortamda tutulmasına izin verilen defterler defter-i kebir ve yevmiye defteridir. Di-

ğer defterleri elektronik ortamda tutulması ilgili tebliğlerde yer almamıştır. Elektronik ortamda tutulan defterlerin onaylarında ise herhangi bir noter masrafına gerek yoktur, Başkanlığın kararı onaylaması yeterlidir. Bilanço esasına göre defter tutan gelir vergisi mükellefleri ile anonim ve limited şirket gibi kurumlar vergisi mükellefleri oluşturdukları yevmiye ve büyük defterleri elektronik ortamda tutabilirler. Serbest meslek erbabı mükelleflerin serbest meslek kazanç defteri ile işletme hesabı esasındaki mükelleflerin işletme hesabı defterlerini bugün itibarıyla e-defter şeklinde tutma imkânları mevcut değildir.

14- E-DEFTER VE YAZILIMLARIN UYUMLULUK ONAYI

Müşterilerinin ihtiyaçları doğrultusunda özel veya paket yazılım üreten yazılım üreticileri ile yazılımlarını kendi geliştiren mükellefler, Genel Tebliğde belirtilen esaslara uygun elektronik defter oluşturan, kaydeden, onaylayan ve muhafaza eden yazılımlarının, yine bu Tebliğ çerçevesinde belirlenen format ve standartlara uygunluğunun Başkanlık tarafından onaylanmasına, “uyumluluk onayı” denilmektedir. Diğer bir ifade ile “uyumluluk onayı” e-defter oluşturulması (ile kaydedilmesi, onaylanması ve saklanması) için kullanılan yazılımların Başkanlığın öngördüğü format ve standartlara uygunluğunun sağlanmasıdır.

14.1- Yazılımlara Uyumluluk Raporu Verilmesi İçin Geçmesi Gereken Testler

Aşağıda sayılan hususlarda yapılacak testleri başarılı bir şekilde tamamlayan yazılımlara uyumluluk onayı verilecektir.

- www.edeafter.gov.tr internet adresinden duyurulan kılavuzlarda öngörülen veri standartları ve formata uygun olarak oluşturma,
- Elektronik defterlerin üretilmesi, kaydedilmesi ve bunların ibrazına ilişkin şartları sağlama,
- Mali mühür, elektronik imza, mobil imza ve zaman damgası kullanımının doğru bir şekilde gerçekleştirme,
- www.edeafter.gov.tr adresinde açıklanan Elektronik Defter Uygulaması onay süreçlerine ilişkin işlemleri yerine getirme,
- Duyurulan diğer şartların yerine getirme.

Yazılımların testleri üreticileri tarafından yaptırılacak ve testi başarılı biçimde tamamlayanlar www.edeafter.gov.tr internet adresinden ilan edilecektir.

14.2- Kendi Yazılımlarını Yapan Firmaların Durumu

Yazılımlarını kendi geliştiren mükellefler de tüm bilgi ve belgeleri ile www.edeafter.gov.tr internet sitesinde yer alan adrese yazılı olarak başvuruda bulunarak uyumluluk testini yaptırmaları gerekmektedir. Fakat kendi yazılımını kendisi geliştiren mükelleflerden test sürecini başarılı bir şekilde tamamlayanlar internet sitesinden ilan edilmeyecektir.

15- E-DEFTER ve DENETİM

15.1- Denetim Elemanına E-Defteri İbraz Etme

Elektronik defterler, istenildiğinde ibraz edilmek üzere ilgili olduğu beratları ile birlikte muhafaza edilmek zorundadır. Buna göre, mükellefler istenildiğinde elektronik defterlerini ve ilgili beratlarını;

elektronik, manyetik veya optik araçlar vasıtasıyla eksiksiz ve okunabilir bir şekilde ibraz etmekle yükümlüdürler. Beratın da, e-defterde olduğu gibi kâğıda basılarak saklanması söz konusu değildir.

Diğer taraftan, muhafaza ve ibraz yükümlülüğü, elektronik defterlerin ve beratların doğruluğuna, bütünlüğüne ve değişmezliğine ilişkin olan her türlü elektronik kayıt ve veri, (elektronik imza ve mali mühür değerleri dâhil) veri tabanı dosyası, saklama ortamı ile doğrulama ve görüntüleme araçlarının tümünü kapsamakta olduğundan, elektronik defterlere istenildiğinde kolaylıkla erişebilmeyi, anlaşılabilir ve eksiksiz bir biçimde görüntüleyebilmeyi ve okunabilir kâğıt baskılarını üretebilmeyi sağlayacak biçimde yerine getirilmelidir.

15.2- E-Defterimi İsteyen Denetim Elemanı İbraz Edilen Beratın O Deftere Ait Olup Olmadığını Nasıl Anlar?

Denetim elemanı mükellefin ibraz ettiği e-defter ve beratını aldıktan sonra, beratın bu e-deftere ait olup olmadığını “e-defter görüntüleme aracı” ile teyit edecektir. Daha önce de açıklandığı üzere mükellef e-defteri imzalayıp/mühürleyip imza değerini/mühür değerini beratı taşıyarak, “e-defter uygulaması” üzerinden Gelir İdaresi Başkanlığı sistemine yükler. Bu beratı Başkanlık kendi mali mührünü vurur ve işte bu aşamada oluşan berat, e-deftere hukukilik vasfını ve dolayısıyla delil olma özelliğini kazandırır. Diğer bir ifade ile asıl berat, Başkanlık mali mührünü taşıyan bu beratıdır. Denetim elemanı www.edefer.gov.tr adresinden edindiği “e-defter görüntüleme aracı” ile mükellefin ibraz ettiği beratın bu deftere ait olup olmadığını kontrol eder.

E-defter görüntüleme aracı ile:

- e-defterin imzasının veya mührünün doğru olup olmadığı,
- e-defter beratında bulunan mükellef imzası veya mührünün doğru olup olmadığı,
- e-defterde bulunan mükellef imzası veya mührü ile e-defter beratında bulunan deftere ait imza veya mühür değerinin birbiri ile aynı olup olmadığı
- e-defter beratında bulunan GİB mali mührünün doğru olup olmadığı, kontrolü yapılarak e-defterin doğruluğu teyit edilir.

15.3- Mükellefin E-Defterini İsteyen Denetim Elemanına Karşı, İbraz Dışında Ne Gibi Yükümlülükleri Var?

Elektronik defter tutanlar, kanunlarla yetkili kılınan kurum ve kişilerin talebi üzerine elektronik defterlere ait bilgilerin oluşturulması veya muhafazası sırasında kullanılan donanımların bulunduğu adres veya adreslerde inceleme ve tespit yapılabilmesi için gerekli olacak her türlü teknik ve fiziki imkânı (uygun donanım ve yazılımlar, terminallere ulaşım izinleri ve uzman personel gibi) sunmak zorundadır.

Diğer taraftan, Genel Tebliğ kapsamında elektronik defter oluşturanlar, bilgi işlem sistemini oluşturan yazılım, donanım, dosya, dokümantasyon ve benzeri unsurları, hiçbir şekilde kısmen veya tamamen denetim elemanlarının erişimini ve denetlemesini engelleyecek bir sözleşme veya lisansa konu edemez.

Oluşturdukları elektronik defterleri yetkili makamların isteği üzerine ibraz etmeyenler hakkında ise, işledikleri fiile göre Vergi Usul Kanunu’nun ilgili hükümleri uygulanır.

15.4- E-Defter Mükellefin İdareye Olan Diğer Bazı Yükümlülüklerini; Örneğin Beyanname Verme, Ba-Bs Formlarını Verme, Mizan, Bilanço, Gelir Tablosu Gibi Bazı Bildirimleri, Ortadan Kaldıracak mı?

E-defter şu anki tasarlanan haliyle Gelir İdaresi Başkanlığı veri ambarı sistemine aktarılmamakta, mükellefin kendi bilgi işlem sisteminde muhafaza edilmektedir. Dolayısıyla e-defterde yer alan mal alım-satım bilgileri ile mizan, bilanço ve gelir tablosu gibi bilgi ve bildirimlerin önceden olduğu gibi yine mükellefler tarafından Başkanlığa aktarılması gerekmektedir.

Beyanname verme durumunda da bir değişiklik olmayacak aynı zamanlarda verilmeye devam edilecek. Diğer bir ifade ile mükellefler beyannamelerini önceden olduğu gibi, İdare'ye vermeye devam edeceklerdir. Ancak, ilerleyen dönemlerde sektörel bazda veya mükellef grupları itibariyle e-defter Başkanlık sistemine aktarılsa; bu mükelleflerin beyanname verme zorunluluğu kaldırılmak suretiyle, beyannamenin İdarece doldurulup mükellef tarafından onaylandığı ön doldurma sistemlerine geçiş yapılabilir. Nitekim bu tür sistemler, bazı gelir idareleri tarafından başarıyla uygulanmaktadır.

15.5- Denetim Elemanının E-Defterime Uzaktan Erişebilme Durumu

Yapılacak idari ve teknik bazı düzenlemeler sonrası denetim elamanlarının e-deftere uzaktan erişimleri ve vergi incelemelerini bu şekilde yapmaları günümüz bilgi işlem teknolojilerinin ulaştığı nokta itibariyle mümkündür. Bu sayede, denetim elamanları ister mükellefin bilgi işlem sistemlerine bağlanmak suretiyle mükellefin bilgisayarında, isterse e-defteri kendi bilgisayarına indirmek suretiyle, farklı erişim imkânlarına sahiptir. Böylece mükellefler denetim elemanlarına defterlerini getirmek zorunda kalmayacakları gibi, denetim elemanları da gerekmedikçe mükelleflerin işyerlerine gitmek zorunda kalmayacaktır. Ayrıca denetim elemanları inceleme için gerekli bilgilere daha hızlı ulaşabileceklerinden mükelleflerin vergi incelemelerinde denetim elemanlarına sürekli bilgi hazırlamalarına gerek kalmayacaktır.

15.6- Uzaktan Denetim Nedir, Nasıl Yapılır?

Bilgi Teknolojileri (BT) ile uzaktan denetim yapmak artık oldukça kolaylaşmıştır. Günümüzde e-defter, e-fatura ve e-arşiv uygulamaları ile mükelleflerin birçok bilgileri elektronik formatta bilgi işlem sistemlerinde tutulmaktadır. Diğer taraftan, birçok gelir idaresi örneğinde olduğu gibi, Gelir İdaresi Başkanlığı da, üçüncü taraf bilgilerine erişebilmektedir. Bu sayede, vergi incelemelerinin uzaktan denetim metotları ile yapılması artık mümkündür. Böylece geleneksel denetim metotlarında var olan kâğıt üzerinden denetim yapma prosedürlerinin gelecek yıllarda büyük ölçüde ortadan kalkması beklenmektedir. Bu durumun mükelleflerin oldukça lehine olduğu ise aşîkârdır. Çünkü mükelleflerin arşiv, emek ve zaman maliyetleri bu yeni uzaktan denetim metotları ile oldukça azalacaktır. Nitekim AB'deki bazı vergi inceleme prosedürlerinin hızla bu yolda ilerlediği görülmektedir.

Uzaktan denetim yoluyla, denetim elamanları mükelleflerin işyerlerine gitmek zorunda kalmayacaklarından mükelleflerin denetim elamanlarına incelemeler süresince personel ve fiziki çalışma ortamları sağlama yükümlülükleri de büyük ölçüde ortadan kalkacaktır.

15.7- E-Defter Tutan Bir Mükellef Beyanname Vermeden Önce Bir Analiz Programı ile Kendi Denetimini Yapabilecek mi?

Bu konunun bazı uluslararası uygulamaları mevcuttur. Nitekim Portekiz ve Hollanda gibi bazı AB

ülkelerinde, e-defter sistemlerine benzer sistemler bulunmakta olup, vergi idarelerince geliştirilen özel programlar veya özel sektör kuruluşlarının geliştirdiği paket analiz programları ile e-defter içeriğine dönük veri ve vergi incelemesi yapılmaktadır. Örneğin Portekiz’de kullanılan analiz programı ile mükelleflerin gelir idaresine SAF-T19 dosyasını sunmasından önce ön inceleme ve hataların ayıklanması amacına yönelik hem uygunluk hem de mantıksal analizler yapılmaktadır. Böylece mükellefler kendi denetimlerini kendileri yapmaktadırlar.

Diğer taraftan bazı uluslararası örneklerde olduğu gibi gelecek dönemlerde, mükelleflerin oluşturdukları e-defterlerin Gelir İdaresi Başkanlığı’nca hazırlanacak olan analiz programları ile beyanname verme dönemlerinden önce analiz edilmesi ve bu suretle mükelleflerin beyan öncesi ön denetimlerini kendilerinin yapması ve hatalarını kendilerinin gidermelerinin önü açılmış olacak, böylece gönüllü uyum artırılarak hem mükelleflerin uyum maliyetleri azaltılacak hem de İdare için vergi toplama maliyetleri düşürülmüş olacaktır. Bu suretle ayrıca mükelleflerin hatalarını önceden tespit etmek suretiyle, beyan dönemlerinden sonra yapılacak incelemeler dolayısıyla yüklü tutarlarda vergi, ceza ve faiz yüküne katlanmalarının da önüne geçilmiş olacaktır.

15.8- Denetim Elemanı İbrahim Edilen E-Defterler Üzerinde Nasıl Analiz Yapacak?

E-defter uygulamasının bundan sonraki süreçte ülkemizdeki klasik vergi denetim anlayışında ciddi bir değişime ve yenilenmeye yol açması kaçınılmazdır. Nitekim, son yıllarda birçok gelir idaresi ve OECD, AB ve IMF gibi uluslararası kuruluşlar e-denetim konularında yenilikçi yoğun çalışmalar yapmaktadırlar. E-denetim genel olarak, oluşturulan bir takım kurallar çerçevesinde mükelleflerin e-defterlerinin bilgisayar programları aracılığı ile otomatik denetlenmesi, şeklinde ifade edilebilir. E-denetim için oluşturulan bu kurallar basit bir takım matematiksel hesaplamalar olabileceği gibi, vergi mevzuatı gereği, örneğin amortisman veya KDV oranlarının doğru uygulanıp uygulanmadığı gibi hususları da içerebilir. Ülkemiz e-defter uygulamasında kullanılan XBRL teknolojisi ölçülebilir değerleri de bünyesinde muhafaza edebileceğinden örneğin ürünlerin kodu, miktarı, ölçü birimi ve birim maliyeti gibi çeşitli parasal olmayan değerlerden hareketle kaydi envanter çalışmalarını otomatik olarak e-denetim programları ile yapmak mümkündür. Bir önceki soruda da belirtildiği üzere bu bilgisayar programları özel sektör tarafından geliştirilen bir takım paket programlar olabileceği gibi, bizzat gelir idareleri tarafından da geliştirilebilir.

15.9- “Ortak Denetim” Ne Demektir? E-Defter ile “Ortak Denetim”in Bağlantısı Nedir?

Bugün küreselleşme her şeyden daha çok ülkeler arası ekonomik ilişkiler yönüyle ön plana çıkmaktadır. Bu noktada çok uluslu şirketlerin gerçekleştirdikleri ve vergisel kayıplara yol açan bir takım işlemler çoğu zaman ülkeler arası ortak denetim yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu şirketlerin örneğin, ülkelerarası transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç aktarım işlemleri, bu kapsamda değerlendirilebilir. Diğer taraftan özellikle AB ülkeleri arasında 1993 yılından itibaren gümrük kontrollerinin kalkması ve mal hareketlerinin herhangi bir kontrole tabi tutulmadan geçmesi sonrasında, KDV iadelerinde yaşanan haksız KDV iadesi alınmasına dönük ciddi sahtekarlıklar ülkelerin bütçe giderlerinde ciddi sorunlara yol açmıştır.

Bu kapsamda ülkelerarası işbirliği ve bu işbirliğinin önemli bir parçası olan “ortak denetim”, söz konusu KDV iadesi sahtekarlıklarının veya muvazaalı transfer fiyatlandırması işlemlerinin tespit edil-

mesinde hayati önem arz etmektedir. İşte bu noktada ülkemiz uygulamasında olduğu gibi e-defterin kullandığı ve dünyada gittikçe daha çok ülke tarafından tercih edilen XBRL teknolojisi, finansal bilgilerin raporlanması ve analiz edilmesi için global bir e-işletme dili olarak ortak bir standart ve format sunmaktadır. Diğer bir ifade ile, farklı ülkelerde farklı şekillerde ifade edilen kavramların (örneğin stok, KDV, maliyet, satış gelirleri gibi) bilgisayarlar tarafından aynı şekilde anlaşılmasını sağlayan XBRL teknolojisi ile ülkelerin kolaylıkla ortak denetim yapılarını artık mümkün hale gelmiştir.

16- E-DEFTERDE KULLANILAN XBRL TEKNOLOJİSİ NE DEMEKTİR?

XBRL (EXtensible Business Reporting Language-Genişletilebilir İşletme Raporlama Dili) aralarında, denetim şirketleri, yazılım şirketleri, devlet birimleri ve Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) gibi kurumların da yer aldığı 600 katılımcının birleşimi ile kurulan kâr amacı gütmeyen uluslararası bir konsorsiyum tarafından geliştirilmiştir. Açık bir standart ve lisans gerektirmeyen XBRL, finansal bilgilerin raporlanması, iletilmesi ve analiz edilmesi için kullanılan XML (EXtensible Markup Language - Genişletilebilir İşaretleme Dili) tabanlı genel bir işaretleme dilidir (elektronik bir dosya standardıdır). XBRL, XML veri öğelerini etiketleyerek tanımladığından bilgisayar yazılımları tarafından bu veriler verimli bir şekilde işlenebilmektedir. XML teknolojisinin muhasebe işlemlerinde ve finansal bilgilerin raporlanmasında kullanılması XBRL olarak adlandırılmaktadır.

XBRL, finansal bilgi kullanıcılarına finansal bilgilerin hazırlanmasında, tüm taraflara internet üzerinden veya diğer elektronik yöntemlerle transfer edilebilmesinde ve raporlanmasında uluslararası bir standart sağlamaktadır. Dünya genelinde işletmecilikte kullanılan birçok farklı kavram (örneğin “stok” kavramı), XBRL teknolojisi ile daha standart hale getirilmektedir. XBRL ile finansal verilerin etiketlenmesi ürünlerin barkodlanması işlemine benzer. XBRL ile işaretlenmiş olan bir veri bilgisayarlar tarafından okunduğunda bu verinin hangi işletmeye ait olduğu, biriminin ne olduğu, hangi döneme ait olduğu gibi birçok bilgiye ulaşmak mümkündür. XBRL finansal veriler için önce standart “etiketler” oluşturmakta, daha sonra bu etiketlerle finansal veriler etiketlenmekte, böylece bu veriler hem bilgisayarlar hem de insanlar tarafından anlaşılır hale gelmektedir.

17- SONUÇ

Günümüzde gelişen teknoloji toplumun her kesimi tarafından her alanda yoğun şekilde kullanılmaktadır. Ekonomik faaliyetler bugün teknolojinin de etkisiyle eskiye göre çok daha hızlı, karmaşık ve küresel bir ortamda gerçekleşmektedir. Verginin ekonomik aktiviteler üzerinden alınmakta olduğu düşünüldüğünde idarenin teknolojiyi takip etmesi gerekliliği ve elektronik çözümler üretmesi kaçınılmazdır.

İdarenin mükellef hizmetlerinde elektronik dönüşümünün en önemli parçalarından birisini de e-defter uygulamaları oluşturmaktadır. E-defterin en görünür avantajları arasında kâğıt, baskı, yazdırma, posta ve arşiv maliyetlerinin büyük ölçüde düşmesi yer almaktadır. Bu avantajların dışında e-defter işletme üzerindeki hâkimiyetin artmasına, iç denetim süreçlerinin daha rahat gerçekleşmesini sağlamaktadır. Fatura ve kayıtların elektronik hale gelmesi Maliye Bakanlığının kayıtdışı ekonomiyle mücadelede sürekli denetim, uzaktan denetim gibi hedeflerine de zemin hazırlamaktadır. E-defter, E-faturadan sonra bu sürecin ikinci adımı olup bu uygulamaları e-arşiv, e-irsaliye, e-bordro gibi uygulamaların takip edeceği kuşkusuzdur.

KAYNAKÇA

- 1 Sıra No.lu Elektronik Defter Genel Tebliği
- 100 Soruda E-Defter, Uğur Doğan, Vergi Sorunları Dergisi, Ocak 2012, Sayı:280
- 421 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği
- 26.10.2011 tarih ve 2011/18 No.lu Başbakanlık Genelgesi
- VUK67/2013-12 sayılı Vergi Usul Kanunu Sirküleri / 67
- 28861 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Elektronik Defter Genel Tebliği (Sıra No: 1) 'ndeDeğişiklik Yapılmasına Dair Genel Tebliğ (Sıra No: 2)
- E-Defter Tutmak ve E-Fatura Kullanmak Zorunda Olabilirsiniz! , Güray ÖĞREDİK, www.MuhasebeTR.com
- Küresel Dünya, George Ritzer, (çev. Melih Pekdemir), Ayrıntı Yayınları, 2011
- www.edeften.gov.tr
- www.xbrl.org
- XBRL:21 Yüzyılın Finansal Raporlama Dili, Yrd. Doç. Dr. Birol Yıldız, Vergi Dünyası, -Sayı251
- Yerel Hizmetlerin Küreselleşmesi: Hizmet Sektöründe Outsourcing, Uğur Doğan, Yaklaşım Dergisi, sayı 161